

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒ.ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Αριθμός Γνωμοδοτήσεως 469 / 2003
Το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους
Τμήμα Α'
Συνεδρίαση της 12ης Νοεμβρίου 2003

Σύνθεση :

Πρόεδρος: Κ. Βολτής, Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ.

Νομικοί Σύμβουλοι: Δ. Λάκκας, Ηλ. Παπαδόπουλος, Θ. Ρεντζεπέρης, Ν. Κατσιμπας, Κ. Παλαιολόγου, Δ.Β. Αναστασόπουλος, Δ. Παπαδόπουλος, Β. Σουλιώτης, Χρ. Παπαδόπουλος

Εισηγήτρια: Αθηνά Αλεφάντη, Πάρεδρος Ν.Σ.Κ.

Αρ. Ερωτήματος : Αρ. 15049 / 10.10.2002 της Γεν. Γραμματέως Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου, το οποίο διεβιβάσθη στο Γραφείο Νομικού Συμβούλου ΥΠΕΧΩΔΕ, με το 27118/365807/3.4.03 έγγραφο της Κεντρικής Υπηρεσίας Ν.Σ.Κ.

Περίληψη
Ερωτήματος: Εάν είναι νόμιμος ο αποχαρακτηρισμός κοίτης μη οριοθετηθέντος με τυπική πράξη χειμάρρου στα Δωδεκάνησα, με απλή πράξη της αρμόδιας Κτηματικής Υπηρεσίας, μετά τεχνική διαπίστωση του ότι το Τμήμα αυτό έχει αποβάλει τον χαρακτήρα του κοινόχρηστου και εάν κατόπιν αυτού επιτρέπεται η εκποίηση του από το Δημόσιο.

Επί του άνω ερωτήματος, το οποίο διεβιβάσθη στο Γραφείο Νομικού Συμβούλου ΥΠΕΧΩΔΕ, με το 27118/365807/3.4.03 έγγραφο της Κεντρικής Υπηρεσίας του Ν.Σ.Κ. και αφού είχε προηγηθεί εισήγηση του Δικαστικού Γραφείου Σύρου, το Τμήμα γνωμοδοτεί ως ακολούθως:

Ι. Με την με αριθμ. Δ.Κ. 1507/6.6.2002 απόφαση – διαπιστωτική πράξη του Προϊσταμένου της Κτηματικής Υπηρεσίας Δωδεκανήσου, αποχαρακτηρίστηκε από κοινόχρηστο πράγμα, και περιήλθε στην ιδιωτική περιουσία του Δημοσίου τμήμα επιφανείας 2.500 τ.μ. εκ της κοινόχρηστης κοίτης ιδιοκτησίας του Ελληνικού Δημοσίου, του ποταμού – χειμάρρου με την επωνυμία «ΛΟΥΤΑΝΗΣ» της Κτηματολογικής Περιφέρειας Αρχαγγέλου Ρόδου, όπως αυτό αποτυπώνεται στο συνημμένο στην ως άνω απόφαση τοπογραφικό διάγραμμα, αφού προηγουμένως διαπιστώθηκε ότι ο ως άνω ποταμός – χείμαρρος έχει παύσει από πολλών ετών οριστικά και μόνιμα να επιτελεί τον κατά την φύση προορισμό του.

Κατά την έκδοση της ως άνω απόφασης ελήφθησαν, μεταξύ των άλλων υπόψη: α) Η με αριθμ. 406/2000 Γνωμ. του Γ' Τμήματος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, που έγινε αποδεκτή από τον Υφυπουργό Οικονομικών και εκδόθηκε για την ρύθμιση παρόμοιας υπόθεσης (αφορά και αυτή την οριστικώς εγκατελειφθείσα κοίτη του ποταμού – χειμάρρου «ΛΟΥΤΑΝΗ»), με την οποία έγινε δεκτό ότι « η κοίτη χειμάρρου, στα Δωδεκάνησα, που εδώ και πολλά χρόνια έπαψε να επιτελεί τον κοινόχρηστο προορισμό της οριστικώς και μόνιμως, (δί' ολοκληρωτικής ή μερικής εγκαταλείψεώς της από τα ρέοντα ύδατα του χειμάρρου), και απέβαλε ως εκ τούτου τον χαρακτήρα της ως κοινής χρήσεως πράγμα, περιέρχεται στα δημόσια περιουσιακά κτήματα (ιδιότητα του Δημοσίου) και καταγράφεται στα οικεία Βιβλία δημοσίων κτημάτων, ενώ περαιτέρω εγγράφεται (καταχωρείται) στο Κτηματικό Βιβλίο του Κτηματολογικού Γραφείου Ρόδου,...», β) το με αριθμ. πρωτ. Τ.Υ. 2245/31.5.2002 έγγραφο της Δ/σης Υποδομών και Τεχνικών Έργων της Νομαρχιακής Αυτ/σης Δωδεκανήσου, στο οποίο αναφέρεται ότι το ως άνω αναφερόμενο τμήμα εκ του κοινοχρήστου χώρου βρίσκεται εκτός της ενεργού κοίτης του χειμάρρου Λουτάνη και ειδικότερα ότι, «μετά τον τεμαχισμό του αγροκτήματος Κολυμπίων και την παραχώρηση σε ιδιώτες, η ευρύτερη περιοχή του κάμπου των Κολυμπίων από

πολλών ετών έχει δενδροφυτευθεί, σε μεγάλη έκταση, έχουν ανεγερθεί σε μεγάλη έκταση δυτικά και όπισθεν της παλαιάς πλέον κοίτης του ρυακιού αυτού ξενοδοχεία και οικίες, έχουν διανοιχθεί δρόμοι και λόγω προσχώσεων, έχει ως συνέπεια την από πολλών ετών ανενέργεια της κοίτης του εν λόγω ρυακιού».

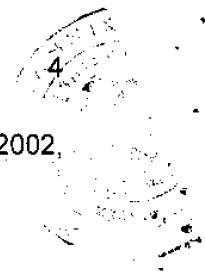
Στη συνέχεια το Κτηματολόγιο Ρόδου εξέδωσε το με αριθμ. 7327/14.6.2002 πιστοποιητικό ιδιοκτησίας του ακινήτου υπέρ του Ελληνικού Δημοσίου, ήδη δε έχει κινηθεί από πλευράς Υπουργείου Οικονομικών η διαδικασία για την εκποίησή του (ακινήτου) σε ιδιώτη (με αριθμ. 211/29.1.2003 έγγραφο Κτηματικής Υπηρεσίας Δωδεκανήσου).

Κατόπιν των ανωτέρω η Γενική Γραμματέας της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου απηύθυνε στο Δικαστικό Γραφείο Σύρου το παρόν ερώτημα.

II. Α. Σύμφωνα με το δίκαιο που ίσχυε στα Δωδεκάνησα στα κοινής χρήσεως κτήματα υπάγονται τα πάσης φύσεως ύδατα τόσο επί της επιφάνειας της γης, όσο και τα υπόγεια, ως και η κοίτη επί της οποίας τρέχουν. Περαιτέρω κοινής χρήσεως κτήματα, τα οποία έπαυσαν να έχουν κοινόχρηστο χαρακτήρα είναι κτήματα του Δημοσίου. Η μεταβολή αυτή συντελείται, με τη διαπίστωση του πραγματικού γεγονότος, ότι το πράγμα έπαυσε να επιτελεί τον κοινόχρηστο προορισμό του, εκτός αν έχει καθιερωθεί ως κοινόχρηστο με νόμο ή διοικητική πράξη, οπότε και η αποκαθιέρωσή του θα γίνει με τον ίδιο τρόπο (βλ. Γνωμ. ΝΣΚ 406/2000, 149/1999).

Β. Εξάλλου, ουσιώδες στοιχείο του υπό του άρθρου 24 του Συντάγματος προστατευομένου φυσικού περιβάλλοντος, και δη της γεωμορφολογίας αυτού, αποτελούν τα υπό διάφορες ονομασίες «υδρορεύματα», ήτοι οι πτυχώσεις της επιφάνειας της γης, δια των οποίων συντελείται κυρίως η απορροή προς τη θάλασσα των πλεοναζόντων υδάτων της ξηράς. Εκτός, όμως, της λειτουργίας τους αυτής, τα εν λόγω ρεύματα αποτελούν, επίσης, φυσικούς αεραγωγούς, μαζί δε με την χλωρίδα και πανίδα αυτών είναι οικοσυστήματα με ιδιαίτερο μικροκλίμα που συμβάλλουν πολλαπλώς στην ισορροπία του περιβάλλοντος..... Κατ' ακολουθίαν το κράτος υποχρεούται να διατηρεί τα πάσης φύσεως υδρορεύματα στην φυσική τους κατάσταση προς διασφάλιση της λειτουργίας αυτών ως οικοσυστημάτων, επιτρεπόμενης μόνον της εκτελέσεως των απολύτως αναγκαίων τεχνικών έργων διευθετήσεως της κοίτης και των πρηνών αυτών

προς διασφάλιση της ελεύθερας ροής των υδάτων. (ΣΤΕ 2215/2002, 319/2002, 2669/2001, 1801/1995, 3569/1996).

Μ
Σύμφωνα
*

Γ. Πολεοδομικά θέματα σε σχέση με χείμαρρους, ρυάκια, ρεύματα, αντιμετωπίζονται με την αποτύπωσή τους (άρθρο 6 ν. 880/1979 - Α58 όπως ισχύει, άρθρο 6 Κτιριοδομικού Κανονισμού). Η διαδικασία οριοθέτησης υδατορεμάτων προβλέπεται ήδη στις διατάξεις του άρθρου 5 του Ν. 3010/2002 - Α 91 - που εκδόθηκε για την εναρμόνιση του Ν. 1650/1986 με τις οδηγίες 97/11 και 96/61 Ε.Ε., ως εξής:

«1. Τα υδατορέματα (μη πλεύσιμοι ποταμοί, χείμαρροι, ρέματα και ρυάκια), που βρίσκονται εντός ή εκτός ρυμοτομικού σχεδίου ή εντός οικισμών που δεν έχουν ρυμοτομικό σχέδιο, οριοθετούνται σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος άρθρου.

Η οριοθέτηση συνίσταται στον καθορισμό και επικύρωση των πολυγωνικών γραμμών εκατέρωθεν της βαθιάς γραμμής του υδατορέματος, οι οποίες περιβάλλουν τις γραμμές πλημμύρας, τις όχθες, καθώς και τα τυχόν φυσικά ή τεχνητά στοιχεία, που αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του υδατορέματος.

Ο κατά τα ανωτέρω καθορισμός μπορεί να γίνεται και σε τμήματα μόνο των υδατορεμάτων. Στην περίπτωση αυτή η τεχνική έκθεση της επόμενης παραγράφου συνοδεύεται από υδρολογικά, υδραυλικά και περιβαλλοντικά στοιχεία ή μελέτες για το συνολικό μήκος του υδατορέματος.

2. Για την κατά τα ανωτέρω οριοθέτηση απαιτούνται:

1. Οριοζοντιογραφικό και υψομετρικό τοπογραφικό διάγραμμα αποτύπωσης του υδατορέματος σε κατάλληλη κλίμακα και εξαρτώμενο από το τριγωνομετρικό δίκτυο της περιοχής που συντάσσεται με μέριμνα:

α) του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων ή

β) της οικείας Περιφέρειας ή

γ) της οικείας Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης ή

δ) του οικείου Ο.Τ.Α. Α΄ βαθμού ή

ε) άλλου προσώπου που αναθέτει σε μηχανικό ο οποίος έχει δικαίωμα για τη σύνταξη τέτοιου προγράμματος.

Στις περιπτώσεις δ΄ και ε΄ τα τοπογραφικά διαγράμματα ελέγχονται και θεωρούνται από τη Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών της οικείας Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης.

II. Τεχνική Έκθεση που συνοδεύεται από υδρολογικά, υδραυλικά και περιβαλλοντικά στοιχεία ή μελέτες βάσει των οποίων προτείνονται οι οριογραμμές του υδατορέματος στο ανωτέρω τοπογραφικό διάγραμμα.

Η Τεχνική Έκθεση με τα συνοδευτικά της στοιχεία συντάσσεται, ελέγχεται και θεωρείται όπως το τοπογραφικό διάγραμμα της παραγράφου (I) από τις αντίστοιχες Υπηρεσίες της παραγράφου (I).

3.α. Ο καθορισμός των οριογραμμών γίνεται στο τοπογραφικό διάγραμμα της προηγούμενης παραγράφου από τις Υπηρεσίες της παραγράφου αυτής, ύστερα από γνώμη του οικείου Δημοτικού ή Κοινοτικού Συμβουλίου, η οποία παρέχεται μέσα σε προθεσμία ενός μηνός από τη σχετική πρόσκληση ή και χωρίς τη γνώμη αυτή, ύστερα από πάροδο άπρακτης της παραπάνω προθεσμίας.

β. Η επικύρωση του καθορισμού γίνεται με απόφαση του Γενικού Γραμματέα της οικείας Περιφέρειας και στην περίπτωση που το τοπογραφικό διάγραμμα συντάχθηκε με μέριμνα του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, με απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων.

Η απόφαση αυτή συνοδεύεται από το τοπογραφικό διάγραμμα του πρώτου εδαφίου της παρούσας παραγράφου σε σμίκρυνση και δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Στις περιπτώσεις έγκρισης τροποποίησης σχεδίου η επικύρωση μπορεί να γίνεται με τη διοικητική πράξη έγκρισης τροποποίησης του σχεδίου.»

Δ. Από τις προπαρατεθείσες διατάξεις προκύπτει ότι η δόμηση κοντά σε υδατορέματα βασίζεται στην οριοθέτησή τους, δηλαδή στην αποτύπωση της φυσικής κοίτης τους, με την τήρηση της ως άνω διαδικασίας και στην έκδοση σχετικής πράξης που επικυρώνει τις οριογραμμές τους. Με την οριοθέτηση προσδιορίζεται τούτο και ως κοινόχρηστο πράγμα με τις ένδικες συνέπειες που προαναφέρθηκαν, όσον αφορά στα Δωδεκάνησα, για τον αποχαρακτηρισμό του οποίου θα πρέπει να εκδοθεί αντίθετη πράξη, με τήρηση της ίδιας διαδικασίας. Κατ' ακολουθίαν σε περίπτωση χειμάρρου που δεν έχει οριοθετηθεί με τυπική διαδικασία, ο οποίος, ολόκληρος ή τμήμα αυτού, λόγω φυσικών αιτίων έχει παύσει οριστικά να επιτελεί τον φυσικό προορισμό του, αρκεί, μετά τεχνική διερεύνηση αρμοδίως, η απλή διαπίστωση του φυσικού γεγονότος και η ένταξη

του τμήματος, που πλέον δεν είναι κοινόχρηστο, στην ιδιωτική περιουσία του Δημοσίου, με απλή πράξη του οργάνου που διαχειρίζεται την περιουσία αυτή, το οποίο στη συνέχεια μπορεί να το εκποιήσει, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις (ανωτέρω Γνωμ. ΝΣΚ 406/2000).

Ε. Στην περίπτωση του ερωτήματος, από το φάκελο της υπόθεσης προκύπτει ότι το αναφερόμενο τμήμα της κοίτης του ποταμού – χειμάρρου ΛΟΥΤΑΝΗ δεν οριοθετήθηκε με την προβλεπόμενη διαδικασία, όπως δε διαπιστώθηκε από την αρμόδια Τεχνική Υπηρεσία (ΤΥ 2245/31.5.2002 έγγραφο της Δ/σης Υποδομών και Τεχνικών Έργων της Νομαρχιακής Αυτ/σης Δωδεκανήσου), το ως άνω τμήμα της κοίτης κατέστη ανενεργό, αφού έπαυσε προ πολλού να επιτελεί την φυσική του λειτουργία απορροής προς τη θάλασσα των πλεοναζόντων υδάτων της ξηράς.

III. Κατόπιν των ανωτέρω το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Τμήμα Α') γνωμοδοτεί ομόφωνα ότι για την έκδοση υπό του Προϊσταμένου της Κτηματικής Υπηρεσίας του Δημοσίου της πράξης αποχαρκτηρισμού του υδατορέματος, που αναφέρεται στο ερώτημα, αρκεί η τεχνική διαπίστωση από τις αρμόδιες τεχνικές υπηρεσίες της διοίκησης, ότι το συγκεκριμένο τμήμα της κοίτης του χειμάρρου έπαυσε όχι πρόσκαιρα, αλλά οριστικά να επιτελεί τον κατά φύση προορισμό του, μετά δε τη διαπίστωση αυτή, νομίμως εκποιείται τούτο, σύμφωνα με τις ισχύουσες για την ιδιωτική περιουσία του Δημοσίου διατάξεις.

Θεωρήθηκε

Αθήνα 12/12/2003

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ

Κων. Βολτής
Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ.

Η ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ

Αθηνά Αλεφάντη
Πάρεδρος Ν.Σ.Κ.